

VY_32_INOVACE_DEJ_DRD_05

Digitální učební materiál

Sada: Dějiny novověku

Téma: České země po třicetileté válce

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Dějepis

Ročník: 4. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál vychází ze vzdělávací oblasti Dějepis – dějiny novověku. Žák si zopakuje poznatky z tématu České země po třicetileté válce a procvičí si je v závěrečném opakování.

Leopold I. (1657 – 1705)

- vydal první robotní patent pro Čechy

válka o španělské dědictví 1701 – 1714

- konflikt s Francií o nástupnictví ve Španělsku (Habsburkové neprosadili svého zástupce, získali za to bývalé španělské državy: Sardinii, Neapolsko, Milánsko a dnešní Belgii)

turecké nebezpečí

- vybudoval obranné pevnosti (Leopoldov na Slovensku, Terezín v Čechách)
- 1663 - Turci pronikli až na území Slovenska, dobyli pevnost Nové Zámky
- 1683 - přesila Turků oblehla Vídeň, Vídní pomohl polský král, Turci byli odraženi a vytlačeni z Uher
- 1699 se Turci zřekli vlády v Uhrách

Obr. 1

synové Leopolda I.

Josef I. (1705 – 1711)

Karel VI. (1711 – 1740)

pragmatická sankce

(pragmatická = prakticky použitelná;
sankce = právníkové rozhodnutí na věky)
(přijata českými stavy 1720)

- vláda má být na území Habsburské říše vždy v rukou jednoho panovníka a jeho dědiců (potomků)
- dědicem může být i žena
- měla posílit absolutismus

Obr. 2

Osvícenský absolutismus v Habsburské monarchii

Marie Terezie (1740 – 1780)

- obrovská říše – rakouské, české, uherské a italské země + jižní Nizozemí

Reformy správní

- centralizace země
- byrokracie – císařští úředníci
- země, které tvořili monarchii byly označovány jako kolonie (v čele byl úředník dosazený panovníkem - v Čechách purkrabí, na Moravě hejtman)

Obr. 3

finanční

- daně – potřeba na armádu, byrokratický aparát, vydržování dvora
- sčítání obyvatelstva a půdy
 - 1747 první tereziánský katastr (soupis poddanské půdy - rustikál)
 - 1757 druhý tereziánský katastr (soupis panské půdy - dominikál)

hospodářské

- podpora manufaktur
- 1765 – zavedeny jednotné míry a váhy, společná (zlatková) měna – později korunová
- rušení vnitřních cel
- budování silnic (státní silnice) – význam – obchodní, poštovní spojení, doprava osob, vojenské důvody

školství

- povinná školní docházka pro děti od 6 do 12 let
- vznikly tzv. triviální školy (naučit číst, psát, počítat) - v mateřském jazyce
- ve městech vznikaly hlavní školy (v němčině) - zeměpis, dějepis, latina, základy zemědělských a domácích prací
- v hlavních městech vznikly normální školy (vzorové), které měly připravovat učitele
- reforma gymnázií (kladen důraz na přírodní vědy a dějepis)
- zavedeny industriální školy (zaváděly praktickou výuku)

příčinou zaostalosti venkova bylo nevolnictví

1775 - velké rolnické povstání - v čele byla vesnice Rтынě (na Náchodsku)

- cíl - vyvolat velké povstání, ovládnout Prahu a zrušit robotu a nevolnictví
- skončilo **porážkou** selských vesnic u Chlumce nad Cidlinou

1775 - robotní patent - zmírňoval robotní povinnosti

- robota přeměněna na rentu peněžní
- zmírnění útlaku poddaných

1773 – zrušen jezuitský řád

Války o rakouské dědictví – tzv. slezské války

- po svém nástupu (1740) **Marie Terezie** vedla neúspěšné války o rakouské dědictví

1740 - 1742 - první slezská válka

- **Prusko** si činilo nároky na Slezsko, **Bavorsko** na Čechy a Rakousko a **Sasko** na Moravu
- **Francie** si žádné územní nároky nečinila, jen zaujímala protihabsburský postoj
- 1741 byla obsazena Praha, bavorský kurfiřt **Karel Albert** se nechal korunovat na českého krále
- 1742 – **příměří** ve Vratislavi - **Marie Terezie** se vzdala hrabství Kladského, Dolního Slezska a části Horního Slezska (mimo Těšínsko, části Opavska, Krnovska a Niska)

1744 - 1745 - druhá slezská válka

- pruská vojska obsadila větší část Čech (včetně Prahy)
- 1745 - uzavřen **mír v Drážďanech** - potvrzena ztráta Slezska a Kladska
- manžel Marie Terezie, **František Lotrinský**, se stal německým císařem
- války o rakouské dědictví pokračovaly v Porýní a Itálii
- 1748 – ukončeny **mírem v Cáchách** – **Marie Terezie** musela odstoupit některá území, ale byla uznána pragmatická sankce

Sedmiletá válka 1756 - 1763

- zasáhla řadu zemí Evropy a některé její fáze se odvíjely i v zámoří (válka Francie s Británií o kolonie v Severní Americe a Indii)
- **pruská** armáda zpočátku dosáhla několika vítězství
- zvrát nastal po nástupu maršála **Leopolda Dauna** do čela rakouské armády
- 1757 – porážka **Pruska** v **bitvě u Kolína**
- na ruský trůn nastoupil **Petr III.**, obdivovatel Pruska, a tak se Rusko dostalo na pruskou stranu
- válku ukončil **mír v Hubertsburku**
- Habsburská monarchie posílila své postavení v Evropě
- českým zemím přinesla válka lidské oběti i materiální škody
- **Prusku** zůstává Slezsko a Kladsko

Josef II. (1780 – 1790)

- spoluvladařem Marie Terezie se stal 1765

1781 - toleranční patent

- náboženská svoboda pro luterány, kalvinisty a pravoslavné věřící

1781 – zrušil kláštery, které nevzdělávaly mládež a nepečovaly o nemocné

- hlavním kritériem pro jejich další existenci byla užitečnost pro společnost (školství, zdravotnictví)
- místo klášterů byly zakládány kasárna, nemocnice, chudobince a nalezince

Obr. 4

1781 – dekret o zrušení nevolnictví

- nevolníci získali osobní svobodu
- pokud zůstali poddaní na půdě svého pána, platili mu dávky (v robotě, naturáliích, také v hotovosti)
- poddanství a robota zůstaly zachovány
- posílení státního centralismu – ve městech zavedl městské úřady – magistráty
- nový trestní zákoník – zrušení trestu smrti

Leopold II. (1790 – 1792)

- bratr Josefa II., vládl ve Florencii
- některá nařízení bratra zrušil, ukončil válku s Tureckem

Úkoly k procvičování:

1. Uved' rozdílné důsledky panování Leopolda I. a Karla VI.
2. Na mapě ukaž, které území ovládala Marie Terezie.
3. Které reformy tato panovnice uskutečnila?
4. Které válečné konflikty musela Marie Terezie řešit a jak skončily?
5. Ukaž na mapě území, která byla zapojena do těchto válek.

6. Které reformy zavedl císař Josef II.?
7. Vysvětli termíny: sankce, robota, triviální školy, rustikál, nevolnictví.

Obr. 5

Zdroje:

ČORNEJ, Petr. Dějepis 3: Novověk. 1. vyd. Praha: 2001, SPN. ISBN 80-7235-172-9.

HARNA, Josef a Rudolf FIŠER. Dějiny českých zemí: Díl druhý – Od poloviny 18. století do vzniku České republiky. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-522-4.

MANDELOVÁ, Helena. Novověk I: Dějepisné atlasy pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Praha: Kartografie, 2005. ISBN 80-7011-403-2.

ČORNEJ, Petr a kol. Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách. 1. vyd. Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. ISBN 80-86196-33-X.

HORA-HOŘEJŠ, Petr. Toulky českou minulostí, Čtvrtý díl: Od bitvy na Bílé hoře (1620) do nástupu Marie Terezie (1740). 1. vyd. Praha: Baronet, 1994. ISBN 80-85621-97-5.

HORA-HOŘEJŠ, Petr. Toulky českou minulostí, Pátý díl: Od časů Marie Terezie (1740) do konce napoleonských válek (1815). 1. vyd. Praha: Baronet & Via Facti, 1996. ISBN 80-85890-94-1.

Zdroje:

Obr. 1: *Soubor:Kaiser-Leopold1.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-09-09]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Kaiser-Leopold1.jpg> Creative Commons 3.0

Obr. 2: *Soubor:Karel VI.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-09-09]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Karel_VI.jpg Creative Commons 3.0

Obr. 3: *Soubor:Maria Theresia11.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-09-09]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Maria_Theresia11.jpg Creative Commons 3.0

Obr.4: *File:Georg Decker 001.jpg* [online]. Wikipedie:Otevřená encyklopedie [cit.2013-09-09]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Georg_Decker_001.jpg Creative Commons 3.0

Obr. 5: Microsoft PowerPoint klipart

Obr. 6: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.

Obr. 6

Gymnázium Nové Město na Moravě